

Vergaderjaar 2022–2023

32 805

Hulpmiddelenbeleid in de gezondheidszorg

Nr. 156

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR LANGDURIGE ZORG EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 februari 2023

In het debat van uw vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 21 december 2022 (Kamerstuk 32 805, nr. 155) (hierna: het commissiedebat) over de zogenaamde mondkapjesdeal, hebben diverse Kamerleden vragen gesteld waarvan de beantwoording in het commissiedebat niet aan bod is gekomen. Ik heb diverse toezeggingen gedaan naar aanleiding van die vragen en opmerkingen van Kamerleden.

Zowel de door uw Kamerleden gestelde vragen tijdens het commissiedebat, alsook een aantal toezeggingen vallen binnen mijn portefeuille en die van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS). Ik zal de vragen die gedurende dat commissiedebat zijn gesteld hierbij mede namens de Minister van VWS beantwoorden en terugkomen op de toezeggingen. Omdat sommige vragen, die uw Kamerleden tijdens het commissiedebat stelden, in elkaars verlengde liggen, reageer ik zo veel mogelijk per onderwerp van de gestelde vragen en toezeggingen.

In deze brief komen de onderwerpen aan bod die voortkomen uit het feitenrelaas van het »Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.« (hierna: het rapport), juridische procedures en de openbaarmaking van sms- en chatberichten. In de bijlage staat de beantwoording van de vragen – per fractie – opgenomen die zien op de onderwerpen met betrekking tot de totstandkoming van het rapport en de (technische) verduidelijking van onderdelen van het rapport. Ook worden in de bijlage de vragen met betrekking tot het handelingsperspectief van VWS in de toekomst, naar aanleiding van het rapport, beantwoord. De beantwoording van de vragen van de Kamerleden die niet meer aanwezig waren in de loop van het commissiedebat, staan zowel in de bijlage als in deze brief opgenomen.

Eerst volgt echter een beknopte reflectie op het rapport.

Reflectie

Op 16 september 2022 heeft uw Kamer het rapport met de reactie ontvangen.¹ Die reactie bevat een inhoudelijke reflectie op de bevindingen van het onderzoeksbureau en een aantal conclusies. In die brief wordt teruggekeken op de uitzonderlijke omstandigheden waarin de betrokkenen binnen en buiten VWS tijdens de coronacrisis hebben gewerkt. Zo ontstonden er bij het uitbreken van de coronapandemie wereldwijde acute problemen bij de levering van persoonlijke beschermingsmiddelen (hierna: PBM). In voornoemde brief staat hieromtrent beschreven dat het rapport aangeeft dat de wens en opdracht vanuit de politiek en samenleving was om alles op alles te zetten om zorg te dragen voor voldoende PBM voor het zorgpersoneel.² Het onderzoeksbureau benoemt in het rapport dat in de interviews veelvuldig het credo «kopen, kopen, kopen» aangegeven wordt als uitgangspunt voor de inkopen van PBM bij het LCH.³ De op 10 oktober 2022 aan uw Kamer verzonden brief⁴ vult hierop aan met de toelichting dat het rapport ook benoemt dat het Landelijk Consortium Hulpmiddelen (hierna: LCH) na het debat in de Tweede Kamer van 16 april 2020⁵ een inkoopstrategie opstelt voor het zonder rem inkopen van PBM.⁶

Zoals genoemd in bovengenoemde brieven aan uw Kamer, volgen er nog twee deelonderzoeken naar de overige inkopen van PBM. Wanneer de andere deelonderzoeken gereed zijn, ontvangt u deze voorzien van een reactie. Na oplevering van deze rapporten kan een vergelijking worden gemaakt tussen de transacties met Relief Goods Alliance B.V. (hierna: RGA) en de overige transacties. Met dit onderzoek wordt alles op alles gezet om duidelijkheid te krijgen over de PBM inkopen, voor zover als de mogelijkheden van een bewindspersoon (binnen een eigen departement) voor een feitenonderzoek reiken. Een Minister kan bij een feitenonderzoek geen gegevens vorderen of betrokkenen verplichten om medewerking te verlenen.

Toenmalig Minister van Ark heeft op 8 juni 2021 aan uw Kamer laten weten dat er voor is gekozen om het onderzoek uit te laten voeren door een externe, onafhankelijke partij met forensische-, inkoop-, fiscale- en data-expertise.⁷ Doordat het onderzoek onpartijdig en onafhankelijk wordt uitgevoerd, kan een objectief inzicht verkregen worden in de feiten en omstandigheden. Zoals uit het voorgaande en het rapport kan worden afgeleid heeft de medewerking aan het eerste (deel)onderzoek door personen en partijen plaatsgevonden op basis van vrijwilligheid.⁸ Deze vrijwilligheid geldt voor het gehele onderzoek. Het Lid Omtzigt heeft gevraagd om te reflecteren op die gekozen constructie, daar bij sommige betrokkenen sprake was van beperkte medewerking. Deze beperkte

¹ Kamerstuk 32 805, nr. 148.

² «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 15 en zie tevens hoofdstuk 8.4 van het rapport voor een toelichting op de opdracht LCH vanaf 10 april 2020.

³ Zie bijvoorbeeld «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 15 waarin het onderzoeksbureau benoemt dat in de interviews veelvuldig het credo «kopen, kopen, kopen» aangegeven wordt als uitgangspunt voor de inkopen van PBM bij het LCH in het voorjaar van 2020. Zie tevens hoofdstuk 8.4 van het rapport voor een toelichting op de opdracht LCH vanaf 10 april 2020 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁴ Kamerstuk 32 805, nr. 150.

⁵ Handelingen II 2019/20, nr. 68, item 2.

⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 406 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷ Kamerstuk 25 295, nr. 1279.

⁸ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 88–89 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

medewerking van betrokkenen – (binnen en buiten VWS) is het gevolg van het hiervoor genoemde uitgangspunt van vrijwillige medewerking. Het onderzoeksbureau heeft echter aan de hand van de beschikbaar gestelde informatie vastgesteld dat er een voldoende deugdelijke grondslag bestaat voor de bevindingen in het rapport.⁹ Ten overvloede merk ik hierbij ook op dat het strafrechtelijk onderzoek van het Openbaar Ministerie (OM) tegen de drie voormalig bestuurders van de Stichting Hulptroepen Alliantie (hierna: SHA), hun persoonlijke holdings en RGA nog loopt.

Als het gaat om de uitkomsten van de onderzoeken naar de inkopen van PBM wil ik graag benadrukken dat VWS de onderzoeksbureaus de ruimte geeft om zo uitgebreid mogelijk – forensisch – onderzoek uit te voeren om de onderzoeksoopdracht te realiseren. In de brief van 16 september 2022 is reeds aangegeven dat met de aanbidding van het definitieve rapport, het eerste deel van het onderzoek is afgerond.¹⁰

1. De juridische constructie van RGA/SHA

De Kamerleden Hijink (SP), Van den Berg (CDA), Bikker (ChristenUnie), Van Houwelingen (FVD), Van Haga (Groep van Haga) en het Lid Omtzigt hebben vragen gesteld over de (juridische) constructie van RGA en SHA. De vragen hadden betrekking op het moment waarop, en bij wie binnen VWS bekend was dat er naast een stichting ook een BV was en wie de eigenaren/aandeelhouders waren. Ook zijn er vragen gesteld over de controle van de entiteiten bij de Kamer van Koophandel zodat men (VWS/LCH) wist waar eventuele winst van de transactie met RGA terecht zou komen. Er werd ook gevraagd of de toenmalig Minister van VWS danwel de toenmalig Minister voor Medische Zorg en Sport (MZS) op de hoogte waren van de gevraagde elementen.

Ten aanzien van de vragen die betrekking hebben op de juridische constructie aan de zijde van RGA en de SHA en of men binnen VWS op de hoogte was dat de deal met RGA werd gesloten, heb ik uw Kamer in de aanbiddingsbrief van het rapport van 16 september 2022 geïnformeerd.¹¹ Hierin staat onder andere opgenomen dat er uit de verschillende gesprekken en contacten – die in het rapport staan uitgewerkt – blijkt dat er aanvankelijk onduidelijkheid bestond over hoe de bv's en stichting van SHA en RGA zich tot elkaar verhielden. Er was duidelijk sprake van vermenging. Ik heb in diezelfde aanbiddingsbrief laten weten met verbazing kennis te hebben genomen van het transcript uit het rapport waarin beschreven staat dat de verwarring door SHA en/of RGA in de gesprekken met betrokkenen van VWS en het LCH bewust in stand werd gehouden.¹² Echter, bij het sluiten van de overeenkomst waren ambtelijk VWS en het LCH zich ervan bewust dat het RGA betrof. In het rapport staat hierover onder andere opgenomen dat een VWS functionaris

⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 8 en 81 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁰ Kamerstuk 32 805, nr. 148 en zie voor de vragen die het onderzoeksbureau volgens de opdracht diende te beantwoorden: «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», bijlage A «Overzicht toezeggingen en wensen» (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹¹ Kamerstuk 32 805, nr. 148.

¹² Zie ook «Onderzoek inkoop PBM – (deel) Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 1247. Hier heeft het onderzoeksbureau beschreven dat onduidelijkheid over de wijze waarop RGA/SHA zich tot elkaar verhielden volgens een aantal betrokkenen in stand bleef. (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

aangeeft dat hij wist dat de transactie met RGA via een commerciële B.V. zou gaan verlopen.¹³

Op de vraag of VWS op het moment van het sluiten van de transactie met RGA wist wie de eigenaren/aandeelhouders waren van RGA,¹⁴ blijkt uit het rapport het volgende: de heer Van Lienden heeft in wederhoor met het onderzoeksbureau aangegeven dat een LCH functionaris de gegevens van RGA bij de Kamer van Koophandel heeft gecontroleerd.¹⁵ Behalve de reflectie van de heer Van Lienden, blijkt uit het rapport verder niet of deze toets daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en zo ja, wat de resultaten daarvan waren.¹⁶

Het is niet bekend of men binnen het LCH of VWS wist welke natuurlijke personen er winst – en welk winstdeel – zou maken bij het sluiten van deze transacties met RGA.¹⁷ Wel waren betrokkenen van het LCH en VWS ermee bekend dat overeenkomsten zouden kunnen leiden tot winst aan de kant van leveranciers, waaronder RGA. Het maken van winst was als criterium voor het LCH en VWS niet relevant: de focus lag op het inkopen van mondmaskers binnen de vastgestelde criteria van kwaliteit, leveringszekerheid en prijs. Dit gold niet slechts voor RGA, maar voor iedere leverancier die PBM kon leveren binnen deze vastgestelde criteria.¹⁸ Toenmalig Minister voor MZS heeft hieromtrent op 1 juni 2021 aan uw Kamer laten weten dat het al dan niet winst maken door een aanbieder geen rol speelde in de overweging.¹⁹ Dit gold ook voor het aanbod van RGA dat aan de drie bekende criteria voldeed. Zij heeft hierbij tevens aangegeven dat het beeld dat er exorbitante winst zou zijn gemaakt als gevolg van een internationale crisis, niet goed is.

Of dergelijke controles gebruikelijk waren bij het sluiten van een transactie, zoals deze met RGA, kan nu niet verder worden beantwoord daar de andere onderzoeken nog lopen. De bevindingen die voortkomen uit die onderzoeken maken het eventueel mogelijk om te beoordelen of de controle bij de Kamer van Koophandel bij de transactie met RGA op een andere wijze is verlopen dan bij andere transacties met een vergelijkbare omvang.

¹³ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 627. Ook staat op de purchase orders, de bijlage bij de die orders én de license to operate, RGA genoemd als leverancier (supplier) of preferred partner. Deze documenten zijn, onder andere, ondertekend door VWS en LCH functionarissen. Zie hiervoor «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 869,874,876 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁴ Het vaststellen van eigenaren/aandeelhouders van rechtspersonen geschiedt middels een controle bij de Kamer van Koophandel. Of deze controle bij het sluiten van PBM transacties werd uitgevoerd, maakt geen onderdeel uit van de onderzoeksopdracht.

¹⁵ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 859 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁶ Zie hieromtrent «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.» voetnoot 11 en randnummer 7 waar het onderzoeksbureau aangeeft dat zij geen onderzoek hebben gedaan naar interne aangelegenheden tussen SHA, HABV en RGA, noch naar de wijze waarop SHA en HABV zijn bestuurd door de initiatiefnemers, die ook aandeelhouder zijn bij RGA. (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁷ Het onderzoeksbureau heeft in hoofdstuk 7 «Achtergrond en oprichting Hulptroepen Alliantie en RGA» van het rapport, diens bevindingen opgenomen met betrekking tot de feiten en omstandigheden aangaande de achtergrond en oprichting van Hulptroepen Alliantie en RGA. In «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 386 staat de verdeling van het geplaatste kapitaal beschreven. (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁸ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 1244 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

¹⁹ Aanhangsel Handelingen II 2020/21, nr. 3038.

Ten aanzien van de vraag of de toenmalig Minister van VWS danwel de toenmalig Minister voor MZS op de hoogte waren van de juridische constructie van RGA/SHA en/of wie er winst zou maken bij deze transactie, zij het volgende opgemerkt. In het rapport staat opgenomen dat de toenmalig Minister voor MZS een telefoongesprek heeft gehad met een VWS functionaris en de heer Van Lienden op 13 april 2020.²⁰ Er is in dat gesprek niet gesproken over de entiteit waarmee het voorstel tot stand zou moeten komen.²¹

2. Transactie RGA versus andere PBM inkopen & convenant LCH

De fractie Groep van Haga heeft tijdens het commissiedebat vragen gesteld over de totstandkoming van de transactie met RGA in vergelijking tot de gangbare procedures. Zoals hierboven genoemd, is het mogelijk om een vergelijking met de totstandkoming van soortgelijke transacties te maken, zodra de overige deelonderzoeken zijn afgerond. Hierbij wil ik wel nogmaals benadrukken dat de betrokkenen binnen en buiten VWS tijdens de coronacrisis in uitzonderlijke omstandigheden hebben gewerkt.

Ook heeft de fractie Groep Van Haga gevraagd wie er had ingestemd met het sluiten van de transactie, de wijze waarop deze werd gesloten en of de toenmalig Minister van VWS op de hoogte was. Het rapport vermeldt dienaangaande dat functionaris 2 VWS een finaal akkoord heeft gegeven en daarom de verantwoordelijkheid heeft genomen voor de overeenkomst.²² Zoals tevens in het rapport staat opgenomen had functionaris 2 VWS het mandaat om namens VWS PBM in te kopen.²³ Daarbij dient te worden opgemerkt dat een bewindspersoon verantwoordelijk is voor de diens ambtelijke organisatie. Daarnaast blijkt uit het rapport dat op 25 april 2020 – drie dagen na het sluiten van de transactie met RGA – functionaris 2 VWS in een bericht aan de toenmalig Minister van VWS laat weten dat de overeenkomst gesloten is en dat de heer Van Lienden meedoet met het LCH.²⁴

In het verlengde van deze vragen van de fractie Groep Van Haga, hebben het lid Agema (PVV) en het lid van der Plas (BBB) gevraagd bij wie de verantwoordelijkheid voor de overeenkomst met RGA lag. De fractie BBB geeft daarbij aan dat de heer Van Lienden het LCH convenant als natuurlijk persoon had ondertekend en VWS geen partij was bij dat convenant. Zoals in voorgaande alinea weergegeven heeft functionaris 2 VWS de verantwoordelijkheid genomen voor de overeenkomst met RGA. Deze verantwoordelijkheid vloeide voort uit de afspraak dat voor orders met een waarde boven vijf miljoen euro toestemming moet worden gegeven door VWS²⁵ en de eerder in deze brief benoemde «Inkoopstrategie LCH» voor het zonder rem inkopen van PBM die het LCH op 18 april 2020 heeft beschreven.²⁶

²⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», alinea 11.3.5 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²¹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 671 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²² «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 852 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²³ Zie bijvoorbeeld «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 404, 419 en 420 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²⁴ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», hoofdstuk 12.7 en specifiek randnummer 870 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²⁵ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 201 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 406 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

3. Ongemak VWS functionaris

Het onderzoeksbureau heeft in het rapport opgenomen dat een VWS functionaris ongemak heeft gevoeld bij het bespreken van de vraag of de controles waren uitgevoerd tijdens een interne bespreking bij het LCH.²⁷ De fracties van FVD en de PVV hebben gevraagd wat dat ongemak was, welke controles waren uitgevoerd en waarom de deal dan toch is gesloten. Het ongemak van de VWS functionaris over de controles worden op deze plek in het rapport niet nader geduid of uitgewerkt.²⁸

4. Overzichten PBM-transacties en omvang winst

De fractie FVD en het lid Westerveld (GroenLinks) hebben tijdens het commissiedebat verzocht om een overzicht van transacties die zijn aangegaan met andere PBM leveranciers en welke winsten er door die leveranciers zijn gemaakt. Omdat alle – andere dan RGA – PBM transacties onderdeel zijn van de lopende twee onderzoeken, kan het gevraagde overzicht op dit moment niet gedeeld worden. Volledigheidshalve verwijzen wij u naar bijlage G van het rapport waar een totaaloverzicht van (gepseudonimiseerde) PBM-leveranciers staat opgenomen.

De vraag of en hoeveel winst er is gemaakt, is onderdeel van de lopende onderzoeken. Zoals ik in het commissiedebat heb aangegeven, is het niet zeker of de onderzoeksbureaus de winst kunnen vaststellen. Daarvoor zijn de onderzoeksbureaus afhankelijk van de informatie die bedrijven daar zelf over ter beschikking stellen en de informatie die daarover beschikbaar is in de openbare bronnen zoals het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Zo heeft Deloitte Forensic and Dispute Services B.V. bijvoorbeeld geen inzage gekregen in de (gehele) RGA-administratie, terwijl daar wel om is gevraagd.²⁹ Het onderzoeksbureau heeft wel de beschikking gekregen over de kopie van de voorlopige vennootschapsbelastingaangifte waaruit blijkt dat RGA € 27.346.920 belastbare winst heeft aangegeven over het verlengde boekjaar 2020–2021.³⁰

Het antwoord op vraag 100, naar aanleiding van het jaarverslag van VWS van 9 juni 2021, bevat een overzicht van leveranciers.³¹ Ten aanzien daarvan heeft het Lid Omtzigt gevraagd of die leveranciers deel uitmaken van de lopende onderzoeken. In dat bedoelde overzicht staan verschillende soorten gepseudonimiseerde leveranciers van VWS opgenomen die zijn gecategoriseerd onder:

- i. Mondmaskers (PBM)
- ii. Desinfectantia (PBM)
- iii. Beademingssystemen
- iv. Handschoenen en isolatiejassen (PBM)
- v. Testmaterialen tm 1 september 2020
- vi. Bereidstellingskosten covid-geneesmiddelen

Zoals toenmalig Minister van MZS op 8 juni 2021 aan uw Kamer heeft laten weten, richt het gehele onderzoek zich zowel op de overeenkomst met RGA als op de inkoop van PBM tijdens de coronacrisis.³² De

²⁷ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 852 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

²⁸ Het onderzoeksbureau geeft hieromtrent aan dat de in het rapport opgenomen analyses dienen gelezen te worden in onderlinge samenhang en in zijn geheel.

²⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 1295 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

³⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 1335 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

³¹ Kamerstuk 35 830 XVI, nr. 8.

³² Kamerstuk 25 295, nr. 1279.

leveranciers uit het overzicht uit het jaarverslag van VWS die geen PBM hebben geleverd aan VWS maken derhalve geen onderdeel uit van de lopende onderzoeken. De onderzoeksbureaus hebben desgevraagd bevestigd dat de PBM leveranciers van VWS onderdeel uitmaken van de lopende onderzoeken.

5. Juridische procedures (ChristenUnie, D66)

Het lid Paulusma (D66) en de fractie van de ChristenUnie hebben verzocht om het strafrechtelijk onderzoek en de andere twee onderzoeken niet af te wachten. Zij verzochten om de mogelijkheden voor een civielrechtelijk procedure te onderzoeken en hier de voorbereidingen voor te treffen zodat er snel gehandeld kan worden zodra de mogelijkheid voor een succesvolle civielrechtelijke procedure zich voordoet.

Zoals ook aangegeven in het commissiedebat vindt er regelmatig overleg plaats met de landsadvocaat. Het advies van de landsadvocaat en de juristen van VWS is om de lopende (nadere) onderzoeken en de procedures van het OM af te wachten. Het gaat hier zowel om de uitkomsten van het lopende strafrechtelijke onderzoek naar de betrokkenen van RGA alsook de uitkomsten van de nog op te leveren deelrapporten. Daardoor komt er een zorgvuldig en zo compleet mogelijk beeld beschikbaar van de mogelijke omvang van de schade die de Staat heeft geleden. Op grond van dat beeld kunnen de juiste juridische stappen gezet worden. De landsadvocaat is verzocht om de rechten van VWS te monitoren en waar nodig veilig te stellen om bijvoorbeeld verjaring te voorkomen. VWS zet hiermee alles op alles om de slagingskans van een eventuele rechtszaak te vergroten.

6. Proces openbaarmaking Woo

Het Lid Omtzigt heeft verzocht om een precieze reconstructie van de afhandeling van het verzoek op grond van de Wet open overheid (Woo) van de Volkskrant en de contacten van VWS met het Lid Omtzigt als belanghebbende.

Reikwijdte Woo-verzoek en Woo-besluit

De Volkskrant heeft op 31 mei 2021³³ specifiek gevraagd om communicatie, waaronder chat- en sms-berichten, over de overeenkomst tussen het LCH en RGA.³⁴ De Volkskrant heeft deze informatie gevraagd voor het tijdvak 15 maart 2020 tot en met 15 juni 2020 en specifiek van de toenmalig Minister van VWS, de toenmalig Minister voor MZS, de secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën en de Project-Directeur-Generaal van het LCH. VWS heeft alle Covid-19 gerelateerde informatie in de voor dit verzoek geselecteerde chat- en sms-gesprekken openbaar gemaakt (met uitzondering van vertrouwelijke gegevens). Met deze openbaarmaking is dus meer informatie openbaar gemaakt dan de Volkskrant heeft gevraagd. Hiermee heeft VWS tegelijkertijd aan meerdere Woo-verzoeken voldaan. VWS heeft hiervoor de volgende stappen gezet.

1. Het selecteren van chat- en sms-gesprekken van de vier genoemde personen;

³³ Woo-verzoek ontvangen op 1 juni 2021.

³⁴ Het verzoek spreekt over «communicatie inzake (voorstellen, afspraken, overeenkomsten, overleggen, enzovoorts, gelieerd aan dan wel van) Hulptroepen Alliantie, Relief Goods Alliance, andere ondernemingen (bedrijven, stichtingen, enzovoorts) gelieerd aan Sywert van Lienden, en over Sywert van Lienden».

2. Het toepassen van zoektermen, gerelateerd aan de «mondkapjesdeal» en PBM, op deze selectie. Het resultaat hiervan betreft een selectie van chat- en sms-gesprekken;
3. Het toetsen van deze chat- en sms-gesprekken aan de Woo.

VWS heeft met het Woo-besluit van 1 december 2022 alle Covid-19 gerelateerde informatie in deze chat- en sms-gesprekken openbaar gemaakt (met uitzondering van vertrouwelijke gegevens).

VWS heeft deze Covid-19 gerelateerde informatie in één keer beoordeeld op grond van de Woo, omdat verschillende verzoekers om informatie hebben gevraagd die ook in deze berichten voorkomt. Conform de gefaseerde werkwijze heeft VWS het Woo-proces voor deze sms- en chatgesprekken geclusterd. Verschillende gespreksonderwerpen – waaronder de mondkapjes – komen namelijk zeer verspreid voor in de chat- en sms-gesprekken. Deze werkwijze heeft als voordeel dat datahouders en belanghebbenden niet telkenmale door VWS benaderd worden voor vergelijkbare (individuele) (zienswijze)trajecten. Daarbij heeft VWS voor verzoekers in de inventarislijst geduid welke onderwerpen terugkomen in de desbetreffende openbare berichten.

Hiervoor zij ook verwezen naar de Kamerbrieven van 22 juli 2022³⁵ en 12 oktober 2022.³⁶ In die Kamerbrieven staat toegelicht dat het op een correcte manier gereed maken van alle relevante chat- en sms-berichten voor de afhandeling van dit verzoek zeer complex is gebleken. Dat geldt ook voor het beoordelingsproces – dat met inbegrip van de zorgvuldigheidseisen van de Woo – recht moet doen aan alle verzoekers die om deze informatie hebben gevraagd. Het hoort bij de (gefaseerde) aanpak van de Covid-19-gerelateerde Woo-verzoeken dat andere verzoekers die om (gelijkaardige) informatie in dezelfde chatgesprekken hebben gevraagd, deze informatie ook ontvangen. Zo voorziet VWS zo veel mogelijk verzoekers tegelijkertijd van de door hen gevraagde informatie.

Twee zienswijzetrajecten

VWS heeft in dit Woo proces twee keer chatberichten aan belanghebbenden voorgelegd voor een zienswijze. De eerste keer in augustus 2022. Later bleek dat de selectie van de berichten nog niet compleet was. Dit is ook toegelicht in de Kamerbrief van 12 oktober 2022.³⁷ De selectie van (onderdelen van) berichten was niet eenduidig geweest en niet alle relevante corona gerelateerde chat- en sms-berichten waren in de selectie meegenomen. De geselecteerde chat- en sms-berichten dienden daarom te worden aangevuld. Er moesten bijvoorbeeld meer bijlagen klaar worden gezet voor beoordeling. Hierop was een tweede zienswijzetraject nodig om deze nieuwe en aangevulde chatberichten aan belanghebbenden voor te leggen. Het tweede traject heeft in november 2022 plaatsgevonden.

Contacten met belanghebbenden

Naast deze zienswijzetrajecten heeft VWS ook contact gehad met belanghebbenden, waaronder met het Lid Omtzigt, over de beoordeling en verwerking van de zienswijzen in het Woo-proces en de op grond van de Woo toegepaste lijnen. Dit laatste zag met name op de toepassing van de uitzonderingsgrond «het functioneren van de staat» en de «eenheid van het kabinetsbeleid». Zie hiervoor ook de Kamerbrief van 12 oktober

³⁵ Kamerstuk 32 805, nr. 144.

³⁶ Kamerstuk 32 805, nr. 151.

³⁷ Kamerstuk 32 805, nr. 151.

2022, waarin wordt verwezen naar de recente explicitering van het Woo beoordelingskader op dit punt.³⁸

VWS heeft in de periode van 18 augustus 2022 tot en met 12 december 2022 ongeveer 7 keer e-mailcontact gehad met het Lid Omtzigt. Een van deze mails werd gestuurd naar aanleiding van herhaald telefonisch contact eind november 2022 van het Lid Omtzigt met een behandelende functionaris van VWS. In die gesprekken is aan het Lid Omtzigt een nadere toelichting gegeven over het niet openbaar maken van chat- en sms-berichten tussen politiek assistenten en Kamerleden. Vervolgens is er op 12 december 2022 een afschrift van het besluit gedeeld met het Lid Omtzigt met de uitnodiging om contact op te nemen met VWS in het geval van vragen. Aanleiding hiertoe waren vragen van het Lid Omtzigt over de reikwijdte van het Woo-verzoek. Tot slot, heeft er nog e-mailcontact plaatsgevonden op 3 januari 2023 naar aanleiding van nadere vragen van het Lid Omtzigt over de reikwijdte van het Woo-verzoek en de reikwijdte van het Woo-besluit van 1 december 2022. Het voorgaande laat zien dat VWS de zorgvuldigheidseisen van de Woo in acht heeft genomen. VWS herkent zich dan ook niet in de stelling van het Lid Omtzigt dat in strijd zou zijn gehandeld met de Woo.

Tot slot

Met voorgaande heb ik mede namens de Minister van VWS invulling gegeven aan de toezeggingen. De resterende openstaande vragen komen in de bijlage aan de orde.

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport,
C. Helder

³⁸ Zie antwoorden van de Minister-President, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 3 oktober 2022 op vragen van de vaste commissie van Binnenlandse Zaken over de archivering van stukken door bewindspersonen onder de Archiefwet en de WOO/WOB, antwoord op vraag 18, Kamerstuk 36 200 III, nr. 6.

Bijlage bij «Verzoek om antwoorden op de nog openstaande vragen gesteld in het commissiedebat Mondkapjesdeal (op 21 december jl.) aan de Kamer te sturen»

Vragen Agema (PVV)

Vraag 1

Dan een inhoudelijke vraag naar aanleiding van de brief. Had de Minister het rapport al gelezen toen zij de brief aan de kamer verzond?

Antwoord

In de brief van 16 september 2022 heb ik uw Kamer geïnformeerd over het proces voorafgaande aan de ontvangst van het rapport.³⁹ Als opdrachtgever heeft VWS in de week van 5 september een zogeheten «embargo versie» van het rapport op ambtelijk niveau ingezien om te beoordelen of het onderzoeksbureau aan de onderzoeksopdracht heeft voldaan. Op 8 september 2022 ben ik door ambtelijk VWS mondeling geïnformeerd over hun eerste indruk van het rapport. Op 14 september 2022 heb ik de definitieve versie van het rapport ontvangen en ben ik het rapport zelf gaan lezen en is de kabinetsreactie op het rapport opgesteld. Op 16 september 2022 is deze kabinetsreactie in de ministerraad besproken waarna ik het rapport met de kabinetsreactie naar uw Kamer heb gestuurd.

Vraag 2

Waarom was een tweede inkoop- en distributiekanaal ongewenst? Er is in Nederland toch een vrije markt? Beschermingsmiddelen vielen daar toch ook onder?

Antwoord

In het rapport van het onderzoeksbureau is hierover aangegeven dat VWS en LCH verschillende keren aan SHA/RGA hebben laten weten geen tweede distributiekanaal naast het LCH te willen, omdat er een risico van concurrentie zou ontstaan op deze toch al overspannen markt.⁴⁰ Dit met prijsstijging als ongewenst gevolg.

Vragen van Haga (Groep Van Haga)

Vraag 3

Op welke manier kan de eenheid van het kabinetsbeleid en het belang van de Staat in gevaar komen door het recht op informatie van de Kamer, de pers en de burger te respecteren? Is de Minister zich ervan bewust dat volgens de Wet open overheid een uitdrukkelijke motivatie moet worden gegeven bij het besluit om geen informatie te verstrekken?

Antwoord

Het recht op informatie van de Kamer, de pers en de burger staat buiten kijf. Tegelijkertijd dient bij het openbaar maken van informatie ook aan de vereisten van de Wet open overheid (Woo) te worden voldaan. De Woo beschermt de contacten tussen bewindspersonen. Het is van groot belang dat bewindspersonen onderling in vertrouwen met elkaar kunnen spreken. Het openbaar maken van de individuele opvattingen van de Ministers, kan de eenheid van het kabinetsbeleid in gevaar brengen. Ministers zouden daardoor tegen elkaar uit kunnen worden gespeeld. Met het oog op goed bestuur is dit problematisch. Dit belang wordt onder de Woo beschermd door het bepaalde in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en

³⁹ Kamerstuk 32 805, nr. 148.

⁴⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», o.a. randnummer 601, 624 en 626 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

onder i: «het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.»⁴¹

Vraag 4

Hoe verhoudt het eenzijdige besluit van VWS om geen openheid van zaken meer te geven zich tot artikel 68 van de Grondwet, dat bepaalt dat Kamerleden alle inlichtingen die zij vragen van de bewindspersonen moeten krijgen?

Antwoord

Het gaat hier om een besluit en openbaarmaking op grond van de Wet open overheid (Woo), dat is een ander kader dan artikel 68 Grondwet (GW). De Kamer heeft in haar verzoek van 19 juli 2022 gevraagd om de desbetreffende documenten direct openbaar te maken en met de Kamer te delen. Dit was expliciet gekoppeld aan de afhandeling van het Woo-verzoek van de Volkskrant. Over de voortgang van deze afhandeling is uw Kamer ook geïnformeerd bij brieven van 22 juli 2022⁴², 12 oktober 2022⁴³ en 15 december 2022.⁴⁴ De chat- en sms-berichten zijn om die reden op grond van de Woo beoordeeld. Met inachtneming van de uitzonderingsgronden van de Woo zijn documenten geheel of deels openbaar gemaakt of is openbaarmaking geweigerd. Artikel 68 GW ziet op het verstrekken van inlichtingen aan uw Kamer waarvan het verstrekken niet in strijd is met het belang van de Staat.⁴⁵

Vraag 5

Vindt de Minister dat de door haar opgelegde geheimhouding valt onder artikel 26 van het Reglement van orde voor Raad van Ministers?

Antwoord

Het besluit over de chat- en sms-berichten is genomen op grond van de Woo. Het artikel 26a uit het reglement van orde van de ministerraad heeft hierbij geen betekenis. Het reglement van orde van de ministerraad heeft interne betekenis voor het functioneren van de ministerraad. Het genoemde artikel biedt – bijvoorbeeld – de mogelijkheid om digitaal te kunnen vergaderen in de ministerraad zo nodig en zo lang de continuïteit van de besluitvorming over de bestrijding van het coronavirus (covid-19) dit noodzakelijk maakt. Dit is ook gebeurd in 2021. Het artikel betreft enkel een aanvullende procesbepaling. Voor het commissiedebat met uw Kamer over de overeenkomst met RGA heeft artikel 26a dan ook geen betekenis. Dit artikel is niet van invloed op de informatierechten van burgers en Kamerleden.

Vraag 6

Welke functionaris VWS zette ondanks enig ongemak over de deal toch een handtekening? Waarom bleef Minister De Jonge spreken over schaarste, terwijl zijn ministerie allang op de hoogte was van het feit dat er al meer dan genoeg persoonlijke beschermingsmiddelen onderweg waren naar Nederland? Waarom moest berichtgeving daarover in de media vakkundig gladgestreken worden? Waarom voelden het LCH en Mediq zo veel druk om te tekenen voor een deal? Welke functionaris van VWS zette hen daarin onder druk?

⁴¹ Zie ook: antwoorden van de Minister-President, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 3 oktober 2022 op vragen van de vaste commissie van Binnenlandse Zaken over de archivering van stukken door bewindspersonen onder de Archiefwet en de WOO/WOB, antwoord op vraag 18, Kamerstuk 36 200 III, nr. 6.

⁴² Kamerstuk 32 805, nr. 144.

⁴³ Kamerstuk 32 805, nr. 144.

⁴⁴ Kamerstuk 32 805, nr. 154.

⁴⁵ Zie verwijzing noot 41.

Antwoord

Zoals tevens in de brief staat opgenomen, is een bewindspersoon verantwoordelijk voor de diens ambtelijke organisatie. Het rapport beschrijft dat functionaris 2 VWS heeft aangegeven een finaal akkoord te hebben gegeven en daarom de verantwoordelijkheid te nemen voor de overeenkomst.⁴⁶ Functionaris 2 VWS had het mandaat om namens VWS PBM in te kopen.⁴⁷ Het akkoord is mede gegeven vanuit de in de brief beschreven afspraak dat voor orders met een waarde boven vijf miljoen euro toestemming moest worden gegeven door VWS⁴⁸ en de brief benoemde «Inkoopstrategie LCH» voor het zonder rem inkopen van PBM.⁴⁹ Ten aanzien van de ondertekening zij volledigheidshalve het volgende opgemerkt: het onderzoeksbureau heeft in paragraaf 12.7 van het rapport de ondertekening van de RGA-orders beschreven.

Vraag 7

Heeft VWS geprobeerd om de heer Van Lienden het zwijgen op te leggen door een deal met hem te sluiten? Kan de Minister uitleggen hoe het kon gebeuren dat de deal met het bedrijf NIHW, gewoon een normale leverancier uit Haarlem, die mondeling, per e-mail en per whatsapp bevestigd was, plotseling werd afgezegd in hetzelfde weekend waarin de louche deal met Van Lienden de voorkeur kreeg?

Antwoord

Het rapport bevat chatverkeer tussen de toenmalig Minister van VWS en een VWS functionaris.⁵⁰ In dat chatverkeer staat: «de kritiek is te massief». De toenmalig Minister van VWS heeft aan het onderzoeksbureau toegelicht dat hij met zijn opmerking «de kritiek is te massief» doelde op de kritiek van de heer Van Lienden op het LCH en dat deze kritiek van de heer Van Lienden te zwaar was aangezet. Daarnaast beschrijft het rapport de wens en opdracht vanuit de politiek en samenleving in de eerste maanden van de coronacrisis: zet alles op alles om zorg te dragen voor voldoende PBM voor het zorgpersoneel. Het sluiten van deze overeenkomst droeg hieraan bij. Daarbij werd voldaan aan de drie voorwaarden: prijs, kwaliteit en leveringszekerheid.⁵¹ Inzake het geschil tussen VWS en het bedrijf NIHW kan geen uitspraak worden gedaan wegens een lopende gerechtelijke procedure.

Vragen van Houwelingen (FvD)

Vraag 8

Waarom is er gekozen bij het oprichten van het LCH voor zo'n strikte geheimhoudingsbepaling?

⁴⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 852 en 840 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁴⁷ Zie bijvoorbeeld «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 404, 419 en 420.

⁴⁸ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 201 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁴⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 406 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», voetnoot 480 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵¹ Zie hiervoor bijvoorbeeld «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», voetnoot 480 en randnummer 408 en 462 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148)

Antwoord

Uit het rapport komt naar voren dat er door het LCH een convenant is opgesteld om de samenwerking tussen de partijen bij het LCH in goede banen te leiden.⁵² Het convenant bevat afspraken waar partijen die zijn aangesloten bij het LCH zich aan moeten houden. Uit de kernafspraken en de algemene uitgangspunten – die het onderzoeksbureau in het rapport heeft opgenomen – blijkt dat de strikte geheimhouding onder andere voortkomt uit het bewustzijn dat sommige partijen bij het convenant in hun gebruikelijke activiteiten als concurrenten van elkaar opereren in de markt.⁵³

Vraag 9

Waarom moet alles geheim zijn? Waarom kan niet bekend worden gemaakt, desnoods achteraf, wie het convenant hebben getekend en welke transacties binnen het LCH zijn gesloten?

Antwoord

Zoals ook in het rapport staat, kunnen de namen van de ondertekenaars van het convenant niet worden gedeeld omdat het onder andere de contactgegevens van natuurlijke personen betreft. De reden hiervoor is dat VWS gebonden is aan de AVG.⁵⁴ Het gehele onderzoek ziet op alle PBM inkopen van het LCH en VWS. Als de overige deelonderzoeken zijn afgerond, is het mogelijk om inzicht te krijgen in alle transacties, de bevindingen met elkaar te vergelijken en conclusies te trekken.

Vraag 10

Kunt u ons niet alleen overzicht van transacties binnen Stichting Open Nederland maar ook binnen het LCH verstrekken?

Antwoord

Met betrekking op het overzicht van transacties die zijn uitgevoerd binnen het LCH zij verwezen naar de toelichting onder 3. *Overzichten PBM-transacties en omvang winst*, in de brief.

Ten aanzien van de transacties binnen de Stichting Open Nederland (SON) zij het volgende opgemerkt. Facturen en andere financiële transacties van SON zijn verwerkt in de jaarrekening van SON die is gepubliceerd op 6 december 2022. Het jaarverslag van SON is gecontroleerd door een onafhankelijke accountant, die een positief oordeel heeft gegeven. Vanuit VWS hebben we volgens de normale financiële verantwoordingsprocedures inzage gekregen van SON en gegeven aan de Kamer in de informatie van alle overboekingen die gedaan zijn vanuit VWS naar SON en andersom. Informatie tussen SON en derden is bedrijfsvertrouwelijk. Het belang van de staat uit artikel 68 van de Grondwet verzet zich tegen openbaarmaking van deze bedrijfsvertrouwelijke informatie.

Vraag 11

Hoe kan het dat de verlenging van de overeenkomst met SON in 2022 met dwingende spoed verlengd is?

Antwoord

SON heeft als onafhankelijke stichting in 2021 de opdracht gekregen van VWS om een netwerk van toegangstesten te realiseren. De wens was om dat in korte tijd op te zetten. Daarom moest VWS afwijken van de

⁵² «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 150 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵³ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 157 en 158 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁴ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 1365 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

aanbestedingsregels. SON heeft middels een zogeheten Open House onderaannemers ingezet, die een marktconform tarief hebben gerekend. In het voorjaar van 2022 liep de opdracht aan SON af en is ook het Testen voor Toegang gestopt. Om de infrastructuur voor het Testen voor Toegang te borgen, is besloten de infrastructuur en kennis over te dragen van SON naar de Dienst Testen, onderdeel van VWS. Om deze overdracht goed te laten verlopen is de opdracht aan SON in 2022 verlengd met een Overbruggingsovereenkomst.

Vragen Azarkan (DENK)

Vraag 12

Op 11 maart nodigt Hugo de Jonge Sywert uit op het ministerie. Heeft Hugo de Jonge nou nooit gedacht dat dit verdacht zou kunnen zijn? Waarom hebben wij de informatie niet gekregen bij het debat van 6 april? Toen ging het namelijk ook over de mondkapjes.

Antwoord

Het is mij niet bekend wat de gedachten van de heer de Jonge waren. Volledigheidshalve geeft het rapport ten aanzien van eerste contacten bij LCH, onderstaande gebeurtenissen weer.⁵⁵

- Op 11 maart 2020 vindt een gesprek plaats tussen toenmalig Minister van VWS, Functionaris 1 VWS en de heer Van Lienden, met als onderwerp het verkiezingsprogramma van het CDA. Dit gesprek volgt op een eerder contact tussen de heer Van Lienden en functionaris 1 VWS begin 2020. Dit gesprek ging over het verzoek de heer Van Lienden om zich aan te sluiten bij het CDA.⁵⁶
- Op 17 maart 2020 hebben Kamerlid Omtzigt en de heer Van Lienden verder WhatsApp contact over de coronacrisis. De heer Van Lienden geeft bij Deloitte aan dat het WhatsApp contact met Kamerlid Omtzigt voor hem de directe aanleiding is geweest om zich bezig te gaan houden met de inkoop en distributie van mondkapjes.⁵⁷
- Op 19 maart 2020 werd de toenmalig Minister van VWS aangesteld voor het bestrijden van de coronacrisis. Hij werd aangesteld tezamen met de toenmalig Minister voor MZS, die eindverantwoordelijk werd voor de inkoop van PBM.⁵⁸
- Op 20 maart 2020 vraagt de heer Van Lienden via WhatsApp aan Functionaris 1 VWS waar een «vriend» zich kan melden met een aanbod voor mondkapjes.⁵⁹
- Op 17 mei 2021 bevestigt de heer Van Lienden aan de toenmalig Minister van VWS dat hij (de toenmalig Minister van VWS) niet betrokken was bij de inkoop van PBM (inzake RGA).⁶⁰

Vraag 13

2% van het chatverkeer is nu geopenbaard. Ik ben benieuwd wat er nog meer is. Ik ben benieuwd of die 98% ooit nog komt.

⁵⁵ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», paragraaf 10.3 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 508 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁷ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 510 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁸ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 509 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁵⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 511 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 509 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

Antwoord

Ja, VWS werkt ook aan de openbaarmaking van de overige chat- en sms-berichten. Zoals toegelicht in eerdere Kamerbrieven is het op een correcte manier gereed maken van alle relevante chat- en sms-berichten voor afhandeling van Woo verzoeken zeer complex gebleken. Gelet op de ervaringen met het Woo besluit dat in december is genomen, controleert VWS nu eerst of de selectie van de resterende corona gerelateerde chat- en sms-berichten compleet is. Daarnaast controleert VWS of de gegevens die er niet in thuis horen, zoals gegevens betreffende de privésfeer en partijpolitiek uit de beschikbare chat- en sms-berichten zijn verwijderd. Daarna zal VWS starten met het toetsen van deze documenten aan de Woo en eventuele belanghebbenden benaderen voor een zienswijze. Deze stappen zullen veel tijd en capaciteit van VWS vergen.

Vraag 14

Waarom vindt de hoge ambtenaar het eigenlijk heel erg dat de geheime deal op straat is komen liggen?

Antwoord

VWS heeft geen kennis van de opnames van de gesprekken waar de Volkskrant uit citeert en kan daar dus inhoudelijk niet op ingaan.

Vraag 15

Had Minister De Jonge in de eerste plaats niet meer afstand moeten houden van iemand die hij persoonlijk kende, persoonlijk had uitgenodigd en met wie hij samen in een commissie zat?

Antwoord

In de brief van 16 september 2022 is als les voor de toekomst benoemd hoe men juist in een dergelijk tijdsgewricht – met grote publieke druk – om moet gaan met de rolvastheid van zowel ambtenaren als bewindspersonen waarbij ambtenaren vanuit een politieke opdracht handelen binnen een omgeving waarin met verschillende partijen met andere belangen wordt samengewerkt.⁶¹ Zie ook een toelichting op het tijdsgewricht van die tijd in de brief, onder **Reflectie**.

Vragen van den Berg (CDA)**Vraag 16**

VWS en het LCH hebben aangegeven geen tweede inkoop en distributiecentrum naast het LCH te wensen. De vrees was dat de kanalen met elkaar zouden concurreren. In hoeverre zijn er maatregelen genomen dat in tijden van crisis marktconcurrentie verboden zou moeten worden?

Antwoord

Aan het begin van de coronacrisis bleken er in de zorg acute tekorten te zijn van PBM en medische hulpmiddelen. VWS heeft vanaf de eerste melding van het virus, actie ondernomen om de tekorten te beperken. Aangezien Nederland een vrije markteconomie kent, is het verbieden van of reguleren van concurrerende distributiekkanalen in principe niet mogelijk. Het Beleidsprogramma pandemische paraatheid⁶² richt zich onder andere op verbetering van de beschikbaarheid van medische producten in tijden van pandemieën.

Vraag 17

Welke acties heeft de Minister ondernomen om weerbaarder te zijn tegen toevallige voorbijgangers?

⁶¹ Kamerstuk 32 805, nr. 148.

⁶² Kamerstuk 25 295, nr. 1964.

Antwoord

Tot januari 2024 is er een centrale noodvoorraad mondklappers en VWS verkent de komende maanden of voor de periode daarna een centrale voorraad PBM of een decentrale voorraad bij leveranciers of groothandels de voorkeur heeft. Een voorraad draagt eraan bij dat er voldoende tijd is voor gedegen afwegingen over de aanschaf van mondklappers in tijden van tekorten. Dit vergroot de weerbaarheid tegen assertieve leveranciers. Lokale productie kan ook de weerbaarheid tegen toevallige leveranciers vergroten. VWS onderzoekt de mogelijkheid om opschaalbare productiecapaciteit van PBM en meltblown (een grondstof voor de productie van mondklappers) in Nederland te behouden. Het blijkt complexer dan verwacht om deze capaciteit – tegen redelijke kosten – te behouden. Daarom heeft VWS nog enige tijd nodig om de mogelijkheden te analyseren. In het eerste kwartaal van 2023 wordt uw Kamer geïnformeerd over de voornemens van de Minister van VWS met betrekking tot de opschaalbare productiecapaciteit van PBM.

Vraag 18

Wat is het tijdspad van het programma open op orde dat gericht is op het verbeteren van de archivering?

Antwoord

Binnen VWS is het programma Open op Orde gestart in 2021, dit programma loopt door tot 2026. De archivering binnen het Ministerie van VWS zal met dit programma structureel verbeterd worden. Het programma sluit aan bij het rijksbrede programma voor de versterking van de informatiehuishouding, dit rijksbrede programma loopt ook tot 2026.

Vraag 19

Wat is de stand van zaken bij zelfvoorzienendheid?

Antwoord

In de brief over de beschikbaarheid van medische producten zal de Minister van VWS de vragen beantwoorden van de CDA-fractie over zelfvoorzienendheid. Deze brief ontvangt uw Kamer in het eerste kwartaal van 2023.

Vragen Tielen (VVD)**Vraag 20**

Is de Minister het met de VVD eens dat er wet- en regelgeving moet komen die crisisgieren de pas afsnijdt? Zo ja, wil de Minister onderzoeken of en hoe een crisisclausule kan worden opgesteld, zodat overheden overeenkomsten ongedaan kunnen maken als blijkt dat deze ten tijde van crisissomstandigheden tot verkeerde uitkomsten hebben geleid.

Antwoord

In de brief over de beschikbaarheid van medische producten zal de Minister van VWS de vragen beantwoorden van de VVD-fractie over de mogelijkheid van een crisisclausule. Deze brief ontvangt uw Kamer in het eerste kwartaal van 2023.

Vragen Hijink (SP)**Vraag 21**

In hoeverre is er een afspraak gemaakt met de heer Van Lienden waarbij hij de deal zou krijgen wanneer hij zijn mond zou houden/geen kritiek zou leveren op het LCH/ zou spreken over de dingen die mis gingen op het ministerie?

Antwoord

Zoals hiervoor bij de beantwoording van vraag 7 al aan de orde kwam, bevat het rapport chatverkeer tussen de toenmalig Minister van VWS en een VWS functionaris.⁶³ In dat chatverkeer staat: «de kritiek is te massief». De toenmalig Minister van VWS heeft aan het onderzoeksbureau toegelicht dat hij met zijn opmerking «de kritiek is te massief» doelde op de kritiek van de heer Van Lienden op het LCH en dat deze kritiek van de heer Van Lienden te zwaar was aangezet. Daarnaast beschrijft het rapport de wens en opdracht vanuit de politiek en samenleving in de eerste maanden van de coronacrisis: zet alles op alles om zorg te dragen voor voldoende PBM voor het zorgpersoneel. Het sluiten van deze overeenkomst droeg hieraan bij. Daarbij werd voldaan aan de drie voorwaarden: prijs, kwaliteit en leveringszekerheid.⁶⁴

Vragen Omtzigt

Vraag 22

«LCH tekent onder protest de order.» Tegen wie protesteert LCH op dat moment?

Antwoord

Het rapport geeft aan dat er binnen het LCH weerstand bestaat tegen zowel het aangaan van een overeenkomst met de belanghebbenden achter RGA, als tegen het zonder begrenzing inkopen van PBM. Vanwege de opdracht van VWS om maximaal PBM in te kopen en om daarbij alle aanbod van PBM op inhoud te beoordelen, neemt het LCH de aanbestedingen van RGA in behandeling. Hierover wordt vervolgens negatief geadviseerd door het LCH. Mediq ondertekent de formele Purchase Orders met RGA namens het LCH dan ook «onder protest».⁶⁵

Vraag 23

Ik verzoek de regering dan ook te reflecteren op de gekozen constructie en ook feedback te geven op de bijlage waarin vermeld staat hoe de functionarissen zelf meegewerkt hebben.

Antwoord

Voor een reflectie op de gekozen constructie van het onderzoek verwijs ik naar het onderdeel **Reflectie** in de brief.

Ten aanzien van de feedback op Bijlage C van het rapport, en dan meer specifiek over de overdracht van informatie die heeft plaatsgevonden tussen VWS en het onderzoeksbureau, het volgende.⁶⁶ Het proces van de verkrijging van de data door het onderzoeksbureau staat in het rapport toegelicht.⁶⁷ Er bestaat – zoals het lid Omtzigt concludeerde tijdens het commissiedebat – een verschil tussen de initieel door het onderzoeks-

⁶³ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», voetnoot 480 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁴ Zie hiervoor bijvoorbeeld «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», voetnoot 480 en randnummer 408 en 462 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁵ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 22, 783 en 867 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», bijlage C – Onderzoeksinformatie. Deze bijlage beschrijft op welke wijze het onderzoeksbureau de voor het Onderzoek benodigde (digitale) data heeft geïdentificeerd, verzameld, verwerkt en geanalyseerd. (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁷ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.» bijlagen B en C (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

bureau verzochte data en de door VWS aan het onderzoeksbureau geleverde data. Dat komt ook in het rapport naar voren.⁶⁸

Dit heeft de volgende reden. Initiële dataverzoeken van het onderzoeksbureau zijn in overleg met VWS gedurende het onderzoek bijgesteld, waardoor er in de loop van het onderzoek minder databronnen zijn opgevraagd. Een verdere duiding van het verschil per databron is hieronder toegelicht:

a. Mailboxen

Een uitgebreide toelichting op de dataverzoeken voor mailboxen staat in het rapport opgenomen.⁶⁹ Volledigheidshalve zij hierbij opgemerkt dat in overleg met het onderzoeksbureau twee van de 126 mailboxen zijn uitgesloten van de onderzoekspopulatie. De mailbox van één datahouder is niet geleverd in verband met persoonlijke omstandigheden. Daarnaast is één mailbox uitgesloten in verband met beveiligings-eisen die gerelateerd zijn aan de functie van de datahouder.

b. Persoonlijke folders

VWS heeft negen persoonlijke mappen aan het onderzoeksbureau overgedragen. Vijf persoonlijke mappen zijn niet aan het onderzoeksbureau overgedragen. Voor drie mappen had de datahouder geen toestemming gegeven om de data over te dragen aan het onderzoeksbureau. De overige twee mappen bevatten volgens de ICT-dienstverlener van VWS geen bestanden.⁷⁰

c. Berichtenverkeer mobiele telefoon

Gedurende de onderzoeksperiode zijn op verschillende momenten verzoeken voor verscheidene datahouders komen te vervallen.⁷¹

Naast de toelichting in het rapport, zij volledigheidshalve het volgende opgemerkt. VWS stelt berichtenverkeer uit mobiele telefoons van functionarissen vanaf het functieniveau «lid Managementteam» veilig in het kader van het afhandelen van onder andere Woo-verzoeken en de Archiefwet. Voor functionarissen onder dat niveau stelt VWS het berichtenverkeer in principe niet veilig. Het onderzoeksbureau heeft om het berichtenverkeer van acht van deze medewerkers verzocht. Twee van deze medewerkers hebben akkoord gegeven voor overdracht. Drie van de datahouders hebben geen toestemming verleend. Van de overige drie datahouders kon geen data worden overgedragen omdat deze medewerkers niet langer in dienst waren bij VWS.

d. Overige databronnen

Met uitzondering van één elektronische samenwerkingsfunctionaliteit zijn alle door het onderzoeksbureau opgevraagde overige databronnen ter beschikking gesteld aan het onderzoeksbureau. De uitgesloten elektronische samenwerkingsfunctionaliteit had geen betrekking op de inkoop van PBM.

Volgens het onderzoeksbureau is de informatieverzameling voor het onderzoek in zijn totaliteit toereikend gebleken om in voldoende mate een beeld te kunnen krijgen van de feiten en omstandigheden die de grondslag vormen van de bevindingen in het rapport.⁷²

⁶⁸ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», bijlage Tabel 17: Informatieverzoeken C- en verstrekte en niet-verstrekte gegevens (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁶⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», Bijlage C.3 (pg 477) (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», bijlage C.3 (pg 478) – informatieverzoeken datahouders (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷¹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», bijlage C.3 (pg 478–483) (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷² «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 8 en 81 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

Vraag 24

Is het verantwoord om de laatste vaccinontwikkelaar in publieke handen nu te verkopen aan de markt? Moeten we niet investeren in Nederlandse ontwikkel- en productiefaciliteiten van geneesmiddelen en vaccins?

Antwoord

De Minister van VWS is bezig met de voorbereiding van de privatisering van Intravacc B.V. en heeft onlangs in een schriftelijk overleg vragen beantwoord.⁷³ De Minister van VWS vindt het verantwoord om Intravacc B.V. te verkopen. De deelname van de Staat in één bedrijf dat specifieke vaccinontwikkeling uitvoert, kan de publieke belangen in het hebben van voldoende vaccins in het kader van pandemische paraatheid niet borgen. Een groot aantal bedrijven in Nederland en daarbuiten is actief om vaccin- en therapieconcepten te testen en gereed te maken voor grootschalige eindproductie. Intravacc B.V. speelt hierin een bescheiden rol. Intravacc B.V. produceert zelf geen vaccins en heeft geen rol bij productie, (ver)koop of distributie van de vaccins.

Vraag 25

Hoeveel heeft Mediq verdiend aan de publiek-private samenwerking met de overheid destijds?

Antwoord

Het onderzoeksbureau heeft relevante passages uit de overeenkomst tussen de Staat en Mediq in het rapport opgenomen.⁷⁴ Hierin staat onder andere opgenomen dat het uitgangspunt van de dienstverlening van Mediq zonder winstoogmerk is.⁷⁵

Vraag 26

Hoezo was er een geheimhoudingsplicht bij het tekenen van overeenkomsten?

Antwoord

Zoals hierboven ook is beschreven bij de beantwoording van vraag 8 van de FVD-fractie komt uit het rapport naar voren dat er door het LCH een covenant is opgesteld om de samenwerking tussen de partijen bij het LCH in goede banen te leiden.⁷⁶ Het covenant bevat afspraken waar partijen die zijn aangesloten bij het LCH zich aan moeten houden. Uit de kernafspraken en de algemene uitgangspunten – die het onderzoeksbureau in het rapport heeft opgenomen – blijkt dat de strikte geheimhouding onder andere voortkomt uit het bewustzijn dat sommige partijen bij het covenant in hun gebruikelijke activiteiten als concurrenten van elkaar opereren in de markt.⁷⁷

⁷³ Brief d.d. 19 januari 2023.

⁷⁴ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», paragraaf 2.4.5.10 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷⁵ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 184 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷⁶ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummer 150 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

⁷⁷ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 157 en 158 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

Vragen Van der Plas (BBB)

Vraag 27

Worden er nog kosten verhaald op de betrokkenen? Kunnen we die kosten dan reserveren voor onderzoek naar en compensatie voor long covid en longcovidpatiënten, die nog steeds wachten op compensatie en erkenning?

Antwoord

Indien er een juridische procedure zal worden opgestart, zal het verhalen van de kosten onderdeel uitmaken van de eis van VWS.

Vraag 28

Uit de appberichten blijkt dat toenmalig Minister Hugo de Jonge zelf opdracht heeft gegeven aan een ambtenaar om naar aanleiding van Twitterberichten contact met de heer Van Lienden te zoeken. Kan de Minister hier misschien opheldering over geven.

Antwoord

Het onderzoeksbureau geeft een gedetailleerde weergave van de wijze de waarop betrokkenen van SHA/RGA in contact komen met VWS en het LCH en er voorstellen worden gedaan om tot afspraken te komen voor de levering van PBM. In de brief van 16 september 2022 is beschreven dat het een les is voor de toekomst hoe je in een dergelijk tijdsgewricht – met grote publieke druk – omgaat met de rolvastheid van zowel ambtenaren als bewindspersonen waarbij ambtenaren vanuit een politieke opdracht handelen binnen een omgeving waarin met verschillende partijen met andere belangen wordt samengewerkt.

Volledigheidshalve, zoals reeds aan uw Kamer gecommuniceerd in de brief van 16 september 2022, bevat het rapport ten opzichte van het debat van 7 april jongstleden geen nieuwe feiten over de betrokkenheid van de toenmalige Minister van VWS als het gaat om berichtenverkeer behoudens twee WhatsApp-berichten.⁷⁸

Vraag 29

Uiteindelijk ontstond zelfs de situatie dat er voor 100,8 miljoen aan mondkapjes onderweg waren naar Nederland die de kwaliteitstoets niet doorstonden. Later kwamen ze ineens wel door de kwaliteitstest. Ik zou graag van de Minister horen hoe dit exact in zijn werk is gegaan.

Antwoord

De RGA-overeenkomst voldeed aan de geldende criteria, te weten: prijs, kwaliteit en leveringszekerheid. In het hoofdstuk «Kwaliteit» beschrijft het onderzoeksbureau de controle van de kwaliteit van de geleverde RGA-mondmaskers als onderdeel in het inkoopproces van het LCH beschreven en de rol van het RIVM. Hoewel er bij aanvang verschillende vragen waren over de kwaliteit van de geleverde PBM, is uiteindelijk door een zogeheten notified body – BSI – via een testrapport vastgesteld dat de kwaliteit van de door RGA geleverde producten in orde was zoals met de Kamer is gecommuniceerd. Ook blijkt uit het rapport dat de andere notified body – CCQS – op vragen van RIVM aangeeft dat de geteste producten geen grafeen bevatten. Het rapport bevestigt dat de kwaliteit van de geleverde PBM voldeed aan de gestelde criteria.⁷⁹

⁷⁸ Kamerstuk 32 805, nr. 148.

⁷⁹ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», paragraaf 15.11 Reactie verzoeken aan CCQS en testuitslag BSI (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).

Vraag 30

Klopt het dat Whatsapp en andere snelle persoonlijke contacten het belangrijkste kanaal waren voor besluitvorming?

Antwoord

In een crisis spelen alle soorten communicatie een belangrijke rol: bellen, vergaderen, appen, formele stukken etc. WhatsApp en andere snelle persoonlijke contacten hebben zeker een belangrijke rol gespeeld. Dat is een belangrijke reden waarom VWS veel moeite heeft gestoken in het veiligstellen van berichtenverkeer.

Vraag 31

Op grond van welke werkwijze werden voorstellen die op het ministerie afkwamen, beoordeeld?

Antwoord

Zoals uit het rapport van het onderzoeksbureau blijkt, worden vanaf begin april 2020 binnen het LCH wekelijks de verwachte inkoopprijs, de maximumprijs en de minimale afname van diverse soorten PBM, waaronder mondkmaskers, per e-mail gedeeld. Inkopers van het LCH gebruikten dit overzicht met bandbreedtes bij de beoordeling van de prijzen waartegen de PBM werden aangeboden. De prijsbandbreedte voor de inkoop van mondkmaskers die het LCH hanteerde voor de week waarin de transactie met RGA plaatsvond lag tussen € 2,50 (verwachte inkoopprijs) en € 3,00 (maximale inkoopprijs). De prijzen van € 2,26 en € 2,78 pasten binnen de bandbreedte van die week van € 2,50 tot maximaal € 3,00.⁸⁰ Volledigheidshalve verwijs ik ten aanzien van de wijze waarop voorstellen en de op het ministerie afkwamen werden afgehandeld naar paragraaf 2.4.6 «Inkoopproces LCH» en hoofdstuk 9 «VIP-team» van het rapport.

Vraag 32

Uit het voorgaande bleek al dat de kwaliteit van de mondkapjes kennelijk toch van ondergeschikt belang was. Dit is niet wat er toen gecommuniceerd werd. Het is verbazingwekkend dat de mondkapjes zo gepusht zijn als maatregel terwijl dit alles op de achtergrond speelde. Graag een reactie van de Minister.

Antwoord

Mondkapjes helpen om verspreiding van het virus te voorkomen, juist ook wanneer mensen nog niet weten dat ze besmet zijn. Mondkapjes zijn ingezet als preventieve voorzorgsmaatregel, in aanvulling op bronmaatregelen en contactbeperkende maatregelen. In situaties waar de 1,5 meter niet in acht genomen kon worden, boden mondkapjes in het bijzonder extra bescherming. Het gebruik van medische mondkapjes kon de toenemende druk op de zorg daarmee beperken

⁸⁰ «Onderzoek inkoop PBM – (deel)Verslag van Handelingen inzake transacties Relief Goods Alliance B.V.», randnummers 886 en 887 (Bijlage bij Kamerstuk 32 805, nr. 148).